

FINSK JURIDISK NATIONALRAPPORT

av

Professor Matti Kukkonen

1. Inledning

I de flesta europeiska länder – också i Finland – är en stor majoritet av företagen inte börsnoterade. Många av dessa icke-listade företag är små fåmansägda person- eller aktiebolag. Dessa småbolag kontrolleras vanligen av en majoritetsägare (småföretagare) som måste bära nästan alla företagens ekonomiska risker.

Vid skatteproblemanalys av fåmansföretag och dessa ägare måste man beakta många olika och åtminstone delvis motstridiga synpunkter.¹ Å ena sidan kan det påpekas att man egentligen borde beskatta små och medelstora företag (på engelska: SMEs, small and medium-sized enterprises²) lindrigare än stora bolag. Det här skulle i praktiken betyda en uppdelning av företagsbeskattningen mellan små och stora företag (en gränsdragningsproblematik uppkommer i det fallet naturligtvis). En lindring av beskattningen skulle främja risktagandet och entreprenörskap hos (potentiella eller nuvarande) småföretagare. Å andra sidan kan man också påstå att delägare i fåmansbolag egentligen borde beskattas strängare än s. k. ”normala” investerare (passiva ägare) i börsbolag eftersom det i princip kan vara ganska lätt att omvandla företagarens förvärvsinkomster till kapitalinkomster genom bruk av olika vinstutdelningsarrangemang. Ett faktum är att det nuvarande differentierade inkomstskattesystemet i Finland möjliggör sistnämnda omvandlingsåtgärder i vissa fall (neutralitetsfrågor behandlas närmare nedan).³

På allmän nivå har det nuvarande finska skattesystemet fungerat i 10 års tid (det trädde i kraft från början av 1993) ganska väl. I företagsbeskattningen har

---

¹ Speciella skatteproblem gällande småföretag och dessa ägare har under de senaste åren diskuterats i den inhemska skatterefordebatten. Tematiken har också behandlats på många skatteseminarier, se t.ex. Pienyritysten verotus (Beskattning av småföretag), Vatt-seminarium 18.4.2002, Helsingfors. Författaren själv har nyligen (tillsammans med ED Seppo Kari) skrivit ett kapitel om inkomstbeskattningsfrågor gällande små företag (kapitel 8, Pienyritysten verotus, s. 161-188) som har publicerats i en större skattereforbsbok som heter Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä (Skattekonkurrensen och det finska skattesystemet).

² Nuvarande definitionen på SME finns i Commission Recommendation 96/280/EC. EU-kommissionen har redan antagit en ny definition som ersätter den gamla 1.1.2005. SMEs har alltid under 250 anställda och sedan antingen omsättningen högst 40M€ (1.1.2005 50 M€) eller balansvärdet högst 27 M€ (1.1.2005 43M€). Den nya definitionen innehåller också en definition på s.k. mikroföretag som har mindre än 10 anställda och vilkas omsättning är högst 2M€ (eller balansvärdet högst 2M€). Många finska småföretag är mikroföretag enligt den nya definitionen.

³ Skatteproblem av vinstutdelning i fåmansaktiebolag har nyligen analyserats i alla nordiska länder, se Kilpailukykyiseen verotukseen, Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio, VM 12/2002 (s. k. Arvela betänkandet), Skatteutvalget – forslag til endringer in skattesystemet (Skauge betänkandet) NOU 2003:9 och Beskattning av småföretag SOU 2002:52, Del 1 och 2 (3:12 –regler betänkandet).

bolagsskattens avkastning stigit mycket kraftigt, dels på grund av den relativt låga skattefoten (först 25 %, sen 28 % och nu 29 %) och dels på grund av den finska företagsekonomins goda lönsamhet under de senaste åren.

Finland hade riksdagsval våren 2003 och det nuvarande regeringsprogrammets skattepolitiska del innehåller vissa huvudriktlinjer gällande en kommande större skattereform i dividendbeskattningen som torde träda i kraft från början av år 2005.⁴ Regeringen har ännu inte publicerat några konkreta reformförslag men gottgörelsesystemet för bolagsskatt kommer troligen att slopas och dividender kommer att beskattas åtminstone delvis dubbelt. Samtidigt har regeringen ändå lovat att skattebelastningen av små och medelstora fåmansbolag och deras ägare inte skulle skärpas. I regeringsprogrammet betonas det att regeringen speciellt vill främja företagarnitativ och företagsamhet i den finska ekonomin. Det är fortfarande oklart om detta mål realiserar genom uppdelning av dividendbeskattningen mellan ”stora aktiebolag” och ”små aktiebolag” och hur en sådan uppdelning i praktiken ska förverkligas. Det är också högst sannolikt att de allmänna kapitalinkomst- och bolagsskattesatserna sänkas i samband med reform av dividendbeskattningen.⁵

2. Allmänna privat- och skatterättsliga bestämmelser om olika företagsformer

2.1 Självständig förvärvsverksamhet

Självständig förvärvsverksamhet kan bedrivas utan att man grundar ett egentligt företag. Självständig förvärvsverksamhet kan bestå t.ex. av ett uppdrag som tillfällig sakkunnig. Inkomst för dylik verksamhet beskattas, liksom en fysisk persons inkomst i allmänhet, som förvärvsinkomst enligt ISL.

2.2 Enskilda näringsidkare

Näringsidkarna indelas i rörelseidkare och yrkesutövare. Karakteristiskt för båda grupperna är att de verkar självständigt och för sin egen räkning. Den som bedriver en rörelse har vanligen investerat ett större riskkapital och anställt fler utomstående än en yrkesutövare. En näringsidkare som har ett fast inköps- eller försäljningsställe betraktas som en rörelseidkare. Gränsen mellan den som bedriver en rörelse och den som utövar ett yrke har kanske med tiden blivit mer oklarare, men den saknar större betydelse i beskattningen. Båda kategorierna beskattas enligt NSL, men med tanke på bokföringen har uppdelningen fortfarande betydelse. En näringsidkare behöver inte ingå något skriftligt avtal om sin verksamhet då han agerar ensam. Enligt rätten till näringsfrihet krävs i regel inte heller något särskilt näringsstillstånd eller särskild näringsanmälan av en EU-medborgare. Däremot måste i praktiken nästan alla näringsidkare anmäla sig till handelsregistret innan näringsverksamheten inleds. Med etableringsanmälan meddelar man samtidigt saken till skatteförvaltningen.

---

⁴ Se statsminister Matti Vanhasen regeringsprogram.

⁵ Samtidigt med kapitalinkomstbeskattningen reformeras också det nuvarande mervärdesskattesystemet. Regeringen föreslår redan från början av år 2004 att företagare med omsättning upp till 25 000 euro skall få skattelättnader enligt en glidande momsskyldighetskala. I dag är de företagare som har en omsättning som överstiger 8 500 euro om året alltid skattskyldiga enligt mervärdesskattelagen. Det uppskattas att över 50 000 små företag skulle dra nytta av den möjliga förändringen. Regeringen har också lovat att granska småföretags problem med de höga lönebikostnaderna (skillnaden mellan arbetsgivarens totala kostnader och arbetstagarrens nettolön).

2.3 Öppet bolag

Enligt lagen om öppna bolag och kommanditbolag (389/1988) krävs det minst två grundare för att bilda ett öppet bolag. Grundarna kan antingen vara fysiska eller juridiska personer. Ett öppet bolag kan uppkomma genom ett muntligt avtal, men i praktiken uppkommer det genom att ett skriftligt bolagsavtal ingås. I praktiken måste bolagsbildningen dokumenteras, eftersom det bör bifogas till handelsregistret.

Alla bolagsmän i ett öppet bolag svarar med hela sin förmögenhet solidariskt och primärt för de risker verksamheten för med sig. I bolagsavtalet kan det ingå ansvarsbegränsningar. Begränsningarna skyddar inte mot krav av en utomstående avtalspart som handlar i god tro, innan begränsningarna har införts i handelsregistret och kungjorts. Ett öppet bolag måste alltid göra en anmälan till handelsregistret innan näringsverksamheten inleds.

2.4 Kommanditbolag

I ett kommanditbolag finns det en eller flera ansvariga och minst en eller flera tyst bolagsman. De tysta bolagsmännen svarar för bolagets förpliktelser bara till ett belopp som motsvarar deras egna kapitalinsatser. De ansvariga bolagsmännen svarar personligen för bolagets skulder enligt samma principer som gäller för en bolagsman i ett öppet bolag. I bolagsavtalet nämnas storleken på de tysta bolagsmännens insatser och hur deras vinstandelar beräknas. I övrigt motsvarar innehållet i avtalet öppet bolags bolagsavtal. Också ett kommanditbolag ska anmälas till handelsregistret.

2.5 Aktiebolag

Ett aktiebolag bildas enligt bestämmelserna i lagen om aktiebolag (ABL, 734/1978). Stiftare kan vara en eller flera fysiska eller juridiska personer. Aktiekapitalet skall uppgå till minst 8 000 euro. Aktieägarna är inte personligen ansvariga för bolagets förpliktelser. Bildandet av ett aktiebolag kräver bl.a. att stiftelseurkund upprättas, förslag till bolagsordning upprättas, aktierna tecknas, konstituerande stämma hålls, bolagsordningen godkänns, aktiekapitalet betalas, bolaget anmäls till handelsregistret och bolaget införs i handelsregistret. ABL-bestämmelserna har nyligen blivit enklare och klarare och reformarbetet fortsätter. Man har försökt minska formaliteterna och byrokratin vid bildandet av aktiebolag så att småföretagare skulle bilda mer fåmansaktiebolag. Det är sannolikt att Finland får en helt ny aktiebolagslag under de närmaste åren (kanske 2006 eller 2007).

2.6 Andelslag

Som andelslag anses enligt den nya lagen om andelslag (1488/2001) ett samfund vars medlemsantal och kapital inte är på förhand bestämda. Ändamålet med ett andelslag är enligt lagen att främja medlemmarnas hushållning eller näring genom sådan ekonomisk verksamhet vari medlemmarna deltar genom att utnyttja samfundets tjänster. Ett andelslag kan bildas av minst tre stiftare. Andelslag ska också registreras i handelsregistret liksom aktiebolag.

3 Löpande inkomstbeskattning av olika företagsformer

3.1 Allmänt

Valet av företagsform beror i hög grad på den typ av verksamhet som kommer att bedrivas av företaget. Också kapitalbehovet och antalet personer som är med om att grunda företaget och deltar i verksamheten är av betydelse. Företagsformen inverkar inte på mervärdesskattuttaget. Men i den direkta beskattningen finns det skillnader mellan olika företagsformer. Vid en jämförelse av skattebelastningen måste man beakta både företagets skatter och de skatter som påförs ägarna för företaginkomst. Beskattningen blir i vissa fall dubbel, dvs. skatt uttas på samma vinst hos företaget och ägaren när denne lyfter vinsten.

Det resultat som enskilda näringsidkare eller yrkesutövare, öppna bolag och kommanditbolag uppvisar beskattas i sin helhet som ägarnas inkomst. Däremot är aktiebolag särskilda skattskyldiga, men beskattningen av den utdelade vinsten (dividenden) liknar beskattningen av ägarna för det resultat andra företagsformer uppvisar. I alla företagsformer uppdelas företagsinkomsten hos ägarföretagarna mellan kapitalinkomst och förvärvsinkomst.

Företagaren betalar utgående från sin inkomst skatt till staten, kommunen och kyrkan. Den som inte hör till kyrkan påförs ingen kyrkoskatt. Dessutom erlägger fysiska personer sjukförsäkringspremie. Statsskatten är progressiv. Kommunalskatten och kyrkoskatten är proportionella skatter. Skatten på kapitalinkomster är 29 %. Aktiebolag betalar en fast samfundsskatt på 29 % som sedan av det allmänna redovisas till staten, kommunerna och församlingarna. Då företagets verksamhet utvidgas eller genomgår andra förändringar kan företagsformen ändras i vissa fall skatteneutralt enligt bestämmelser i ISL och NSL.

Aktiebolagsformen har blivit allt mer vanligare under de sista åren i Finland. Nuförtiden är nästan 40 % av alla finska företag aktiebolag. Cirka 90 % av dessa bolag är fåmansägda familjebolag.⁶ Problem gällande beskattning av små företag och deras ägare har alltså en stor betydelse för hela den finska ekonomin.

3.2 Enskilda rörelseidkare och yrkesutövare

Då en rörelseidkare eller yrkesutövars näringsverksamhet ger bringar inkomst, beskattas den direkt som hans inkomst (ISL 30 §, NSL 1 §). Näringsverksamhetens positiva resultat räknas ihop med rörelseidkarens övriga inkomster och beskattningen verkställs på det sammanlagda beloppet. Näringsverksamhetens förlust avdras från det resultat som uppkommer under 10 påföljande år. Förlusten kan också på näringsidkarens begäran avdras antingen helt eller delvis från hans kapitalinkomster redan under det år då förlusten uppkommer.

---

⁶ Småföretagsdata finns hos Perheyritysten liitto (Familjeföretagens Förbund, grundat 1997) som avser främja familjeföretagens synvinkel i det finska samhället. Enligt förbundets undersökningar fanns det i Finland (år 2002) sammanlagt 90 171 fungerande aktiebolag av vilka 81 237 (90,1 %) var familjeaktiebolag. Majoriteten bland familjeaktiebolagen är mycket små med en omsättning under 20 M€ (53 % av alla). Över hälften av familjeaktiebolagen har färre än 250 anställda.

Resultatet av en enskild rörelseidkares eller yrkesutövares näringsverksamhet, från vilket förlusterna från tidigare år avdragits (företagsinkomst som skall fördelas), fördelas mellan förvärvsinkomst och kapitalinkomst (NSL 38 §). Näringsinkomsternas karaktär har i huvudsak inte någon betydelse när företagsinkomsten fördelas mellan kapital- och förvärvsinkomst, utan fördelningen sker på basis av företagets nettoförmögenhet. På förvärvsinkomstandelen tillämpas vid statsbeskattningen en progressiv skatteskala medan kommunalskatten bestäms enligt inkomstskatteprocenten i ifrågavarande kommun. På förvärvsinkomstandelen uttas också sjukförsäkringspremien. På kapitalinkomstandelen betalas skatt enligt 29 %.

En schablonmässigt fastställd avkastning på eget kapital som placerats i näringsverksamheten avskiljs till kapitalinkomstslaget. Detta sker så, att det på den nettoförmögenhet som vid utgången av föregående skatteår hört till näringsverksamheten beräknas en årlig avkastning om 18 %. Av företagsinkomsten som skall fördelas fastställs till kapitalinkomstens andel det belopp som motsvarar avkastningen och den resterande delen av företagsinkomsten utgör förvärvsinkomst.

Exempel:

Företagsinkomst som skall fördelas 2003 200 000 €
Näringsverksamhetens nettoförmögenhet
vid utgången av räkenskapsperioden 2001 1 000 000 €
Kapitalinkomsten 18 %/1 000 000 € = 180 000 €
Förvärvsinkomsten 200 000 € - 180 000 € = 20 000 €

Enskilda rörelseidkare och yrkesutövare kan alternativt yrka på att kapitalinkomst-andelen av företagsinkomsten ska beräknas som en avkastning om 10 % i stället för 18 % (lagändring 29.6.2001/576). Yrkandet framställs i skattedeklarationen. Om makarna idkar näringsverksamhet tillsammans, skall de framställa yrkandet gemensamt. Det lönar sig i allmänhet att framföra yrkandet på beräkning av avkastning enligt 10 % då förvärvsinkomsterna är relativt låga. Det exakta gränobeloppet beror på företagarens avdrag och hemkommunens inkomstskatteprocent. Upp till cirka 20.000 – 25.000 euro beskattas förvärvsinkomsten lindrigare än kapitalinkomster (beträffande marginalskattenivån är samma belopp ungefär 11.500 euro).

Exempel:

Näringsinkomst för 2003 är 18 400 €. Nettoförmögenhet för 2002 är 70 000 €. Det finns inte andra förvärvsinkomster. Med 18 % blir kapitalinkomstandel 12 600 € och förvärvsinkomstandel 5 800 €. Skatten blir 3 654 + 760 € = 4 414 €. Med 10 % (samma uträkning): kapitalinkomstandel 7 000 € och förvärvsinkomstandel 11 400 €. Skatten blir 2 030 + 1 866 € = 3 896 € < 4 414 €. Alltså lönar det sig att yrka på beräkning enligt 10 %.

Av företagsinkomst som skall fördelas betraktas oberoende av nettoförmögenheten som kapitalinkomst minst det belopp som motsvarar överlåtelsevinster av fastigheter och värdepapper som hört till näringsverksamhetens anläggningstillgångar och som ingår i resultatet (ISL 38.2 §).

För en näringsidkare uppkommer kapitalinkomster endast på basis av en positiv nettoförmögenhet och vinster på överlåtelse av anläggningstillgångar. Den resterande

delen av företagsinkomsten som skall fördelas utgör i sin helhet förvärvsinkomst, vars belopp inte har någon övre gräns. Om makarna bedriver näringsverksamhet tillsammans, fördelas företagsinkomstens kapitalinkomstandel mellan dem i förhållande till deras nettoförmögenhetsandelar.

Näringsverksamhetens nettoförmögenhet beräknas så, att avdragbara skulder dras av från företagets skattepliktiga tillgångar (ISL 41 §). Endast de tillgångar och skulder som hör till näringsverksamhetens förvärvskälla beaktas. Då nettoförmögenheten beräknas skall tillgångar och skulder som hör till företagarens privathushåll inte tas i beaktande. Före beräkning av kapitalinkomstandelen läggs ännu 30 % av lönerna till nettoförmögenheten. Av lönerna beaktas de som utbetalts under de 12 månader som föregått utgången av skatteåret. Företagets olika egendomsposter värderas i huvudsak enligt den oavskrivna anskaffningsutgiften. Fastigheter och värdepapper som hör till anläggningstillgångarna värderas vid uträkning av nettoförmögenheten dock enligt det schematiska beskattningsvärdet som beräknats för dem när beskattningsvärdet är större än den oavskrivna anskaffningsutgiften.

3.3 Öppet bolag och kommanditbolag

Sammanslutningar indelas i näringsammanslutningar och beskattningssammanslutningar (ISL 15-16 §§). Näringsammanslutningar är öppna bolag, kommanditbolag, partrederibolag och s.k. affärssammanslutningar. Beskattningssammanslutningarna är sammanslutningar som bildats för fastighetsinnehav eller odling.

Ett öppet bolag och ett kommanditbolag är i beskattningen bolag vars inkomst fördelas helt och hållet till delägarna (ISL 40 §). För dessa bolag beräknas separat det resultat som skall fördelas på delägarna för beskattning hos dem. Trots att bolagets resultat beskattas hos bolagsmännen skall bolaget ha egen bokföring och lämna in en egen skattedeklaration. Andelerna av sammanslutningens inkomst läggs till bolagsmännens övriga inkomster och dessa beskattas för det sammanlagda beloppet. Privatuttag som bolagsmännen lyft ur bolaget är skattefria, eftersom beskattningen av en sammanslutnings vinst i annat fall skulle bli dubbel. Sammanslutningens förlust dras av från resultatet av samma förvärvskälla under 10 påföljande skatteår allt eftersom resultat uppkommer. Sammanslutningens förluster får inte dras av vid bolagsmännens egen beskattning.

Resultatet av näringsverksamheten i en sammanslutning uträknas så att kostnader och övriga avdrag, t.ex. avskrivningar och reserveringar, dras av från sammanslutningens intäkter. En sammanslutning kan betala skälig lön åt sina delägare för utfört arbete. Det är också möjligt att ge naturaförmåner samt betala skattefria dagtraktamenten och kilometerersättningar åt delägarna på samma grunder som åt övriga anställda. Om sammanslutningens eget kapital blir negativt på grund av privatuttagen och sammanslutningen har ränteutgifter, anses en del av ränteutgifterna hänföra sig till finansieringen av privata uttag. Av räntor som bokförts som sammanslutningens utgifter godkänns vid beskattningen då inte ett belopp som fås schematiskt genom att man multiplicerar det negativa egna kapitalet som uppkommit på grund av privatuttagen med bokslutstidpunktens grundränta höjd med en procentenhet.

Ett personbolag som bedriver näringsverksamhet är således vid beskattningen endast ett beräkningssubjekt, för vilket man räknar ut näringsverksamhetens resultat och

nettoförmögenheten. Resultatet fördelas efter att eventuella förluster från tidigare år avdragits, och beskattas som bolagsmännens inkomst. Fördelningen på delägarna sker enligt de andelar som dessa har i bolagets inkomst. Bolagsmännens andel av näringsverksamhetens inkomst anses utgöra kapitalinkomst upp till det belopp som motsvarar den årliga 18 procent avkastningen som beräknats på deras andel av den nettoförmögenhet som året dessförinnan hört till bolagets näringsverksamhet. Den resterande delen av inkomsterna utgör förvärvsinkomst. Kapitalinkomsten hos delägare i en näringsammanslutning kan, på samma sätt som i fråga om enskilda näringsidkare, vara större än ovannämnda 18 %, om sammanslutningens resultat inkluderar vinster för överlåtelse av fastigheter eller värdepapper som hört till anläggningstillgångarna.

Personbolags till näringsverksamheten hörande nettoförmögenhet beräknas så, att från de skattepliktiga tillgångarna i näringsverksamhet avdras näringsverksamhetens skulder. Sådan bolagets gäld, som anses ha använts för finansiering av privatutgifter utgör inte skuld i näringsverksamheten. Till nettoförmögenheten läggs ännu 30 % av betalda löner. Värdet av en sådan bostad som ingår i bolagets näringsverksamhet men som delägaren använt som sin egen eller sin familjs stadigvarande bostad avdras från ifrågavarande delägars andel av sammanslutningens tillgångar (ISL 41.4 §). Genom detta stadgande i ISL försöker man bekämpa det som betecknas en konstgjord ökning av nettoförmögenheten. Öppet bolags bolagsmans och kommanditbolags ansvariga bolagsmans räntebelagda skuld som han använt för anskaffning av andel i bolaget avdras också från hans andel av tillgångarna i sammanslutningens näringsverksamhet (ISL 41.5 §). För räntor på dylika skulder har det i ISL stadgats en avdragsrätt som är förmånligare än vad som gäller övriga räntor. Dylika räntor får dras av från företagsinkomsten före uppdelning av företagsinkomsten mellan inkomstslagen sker, vilket nedsätter andelen strängt beskattad förvärvsinkomst, medan räntor som huvudregel endast får avdras mot kapitalinkomsterna.

Om det vid verkställandet av beskattningen konstateras att personbolag har stiftats endast för att erhålla fördel i beskattningen (avsiktligt kringgående av skatt) och att det inte funnits affärsmässiga skäl för bolagsbildningen, kan personbolag åsidosättas i beskattningen (BFL 28 §). Sådant personbolag som upplösts beskattas på samma sätt som en enskild näringsidkare dvs. bolagets resultat beskattas direkt som den aktiva bolagsmannens inkomst. Avsiktligt kringgående av skatt anses vara uppenbart bl.a. när en annan bolagsmans eller de övriga bolagsmännens arbets- och kapitalinsatser är obetydliga med tanke på näringsverksamheten och bolagskonstruktionen endast finns till för att allokera inkomst till dem för en lägre beskattning.

3.4 Beskattning av aktiebolag

3.4.1 Grundprinciper

Ett aktiebolag är i princip alltid en särskild skattskyldig. Den inkomst som aktiebolagets verksamhet bringat tillskrivs således bolaget och denna inkomst påverkar inte delägarnas beskattning. I undantagsfall kan en viss inkomst anses utgöra delägens personliga löneinkomst och inte bolagets inkomst (se punkt 3.4.4)

Aktieägarna kan lyfta medel ur bolaget på många olika sätt: som lön, lån, dividend, överlåtelsevinst, ränta på lån och t.ex. som hyresinkomst. Aktiebolagens

inkomstskattesats är proportionell. För närvarande betalar ett aktiebolag skatt för sitt resultat enligt 29 %. Ett aktiebolag kan betala lön och bevilja naturaförmåner åt sina delägare. Naturaförmånerna skall behandlas som lön också i bolagets lönebokföring. Om man inte har gjort detta, anses förmånen i regel utgöra förtäckt dividend (BFL 29 §) enligt de uppkomna utgifterna. Den lön som betalats och de naturaförmåner som beviljats åt delägaren skall vara rimliga jämfört med det arbete som delägaren utförts. Förmåner utöver detta kan leda till beskattning av förtäckt dividend, vars skattepåföljder är stränga.

Delägarna kan också lyfta medel ur sitt aktiebolag i form av delägarlån. I ABL finns begränsningar beträffande beviljandet av lån (ABL 12:7 §). Enligt lagen kan delägaren beviljas lån endast inom ramen för de såsom vinst utdelningsbara medlen som bolagets senast fastställda balansräkning utvisar och under förutsättning att delägaren eller annan ger bolaget en godtagbar säkerhet för lånet återbetalning. Nämnade stadgande medför att medel inte kan lånas ur bolaget under dess första räkenskapsperiod, utan först efter det att bolagets första bokslut som utvisar vinstmedel har fastställts. Den del av lånet som aktieägaren inte återbetalat till bolaget vid årets utgång räknas som aktieägarens kapitalinkomst (ISL 53 a och 54 c §§). Regeln avråder från låneupptagning ur eget bolag. Skattepåföljder inträder då aktieägaren tillsammans med familj direkt eller indirekt äger minst 10 % av bolagets aktier. Om delägarlånet inte utgör kapitalinkomst på det sätt som beskrivs ovan, ska man uppbära en skälig ränta på lånet. Som en skälig ränta på ett delägarlån anses den av finansministeriet fastställda grundräntan. Om någon ränta inte uppbärs på lånet eller om den är lägre än den ovannämnda gängse räntan, tillämpas bestämmelsen om förtäckt dividend i beskattningen. Räntan läggs till bolagets inkomst och betraktas också som aktieägarens förvärvsinkomst.

Bolaget kan dela ut dividend endast ur enligt ABL utdelningsbara medel. Dividend betalas till alla delägare på basis av ägarandelen enligt vad bolagsordningen stadgar om dividendrätt. Det är inte nödvändigt att betala delägare lön för utfört arbete, och därför kan dividendutdelningen speciellt i enmans- och familjebolag ersätta löneutbetalningen. På beskattning av dividender tillämpas systemet med gottgörelse för bolagsskatt. Genom systemet med gottgörelse för bolagsskatt blir vinsten som bolaget utdelat i dividend enkelbeskattad. Skatten på vinsten som utdelas som dividender betalas första hand av aktiebolaget. Systemet med gottgörelse för bolagsskatt inverkar dock både på bolagets och delägarens beskattning. En enkel beskattning förverkligas så, att aktiebolaget för året för vilket dividender utdelas skall betala kompletteringsskatt, om den skatt som bestäms på basis av den beskattningsbara inkomsten (jämförelseskatt) inte, efter beaktande av eventuella skatteöverskott från tidigare år, stiger till inkomstskattens minimibelopp. Inkomstskattens minimibelopp beräknas på basis av dividenden som man beslutat utdela och utgör för närvarande 29/71 av dividendbeloppet.

Exempel:

Bolagets beskattningsbara inkomst 2003 1 000 000 €
av vilket skatten (jämförelseskatt) 29 % 290 000 €
Bolaget delar i dividend för 2003 ut 710 000 €
varvid inkomstskattens minimibelopp
 $29/71 \times 710\,000 \text{ €} = 290\,000 \text{ €}$

Eftersom skatten som skall fastställas på basis av den beskattningsbara inkomsten (jämförelseskatt) är lika stor som den skatt som beräknats på basis av dividenden (inkomstskattens minimibelopp), behöver bolaget inte betala kompletteringsskatt.

3.4.2 Beskattning av aktieägare

Skatten som bolaget betalat på vinsten som det delat ut gottskrivs delägarna (gottgörelse för bolagsskatt) så, att den räknas dividendtagaren till godo på samma sätt som en förskottsinnehållning (L om gottgörelse för bolagsskatt 2.4 §). Gottgörelsen för bolagsskatt utgör dessutom dividendtagarens skattepliktiga inkomst. Delägarrens skattepliktiga inkomst på utdelningen motsvarar således den vinst före skatt som bolaget sedermera delat ut som dividend.

Exempel:

Dividend som delägaren fått 710 000 €
+ gottgörelse för bolagsskatt (29/71 av dividenden) 290 000 €
Delägarrens inkomst sammanlagt 1 000 000 €
Av vilken skatten 29 % 290 000 € gottgörelse för bolagsskatt (29/71 av dividenden) 290 000 €

Aktieägaren betalar alltså inte själv skatt för erhållen dividend, när den hos honom helt och hållet beskattas som kapitalinkomst (se följande tabell). Sedvanliga årsdividender och tillhörande gottgörelse för bolagsskatt som aktiebolag utbetalar utgör i allmänhet mottagarens kapitalinkomst. Kapitalinkomst är ett belopp som motsvarar 13,5 %:s (netto 9,585% efter bolagsskatt) årlig intäkt som beräknats på det matematiska värdet på de aktier som delägaren innehar. Resten av dividenden och gottgörelsen utgör förvärvsinkomst. Kapitalinkomstandelens 13,5 %:iga takregel hindrar schblonmässigt förvandling av förvärvsinkomster (lön) till kapitalinkomster (dividend) som beskattas lindrigare. Aktiens matematiska värde beräknas på basis av aktiebolagets förmögenhet så att bolagets nettoförmögenhet divideras med antalet utelöpande aktier i bolaget.

Tabell 1 illustrerar hur dividender beskattas i det nuvarande finska systemet. Tabellen innehåller tre alternativ: 1) hela dividenden beskattas som förvärvsinkomst enligt 55 % som marginalsattesats (maximal beskattning), 2) hela dividenden beskattas som förvärvsinkomst enligt 35 % som marginalsattesats och 3) hela dividenden beskattas som kapitalinkomst. Alla dividender från börsnoterade aktiebolag beskattas enligt alternativ 3. Om fåmansaktiebolagets nettoförmögenhet är negativ (skulder utöver tillgångarna), beskattas alla dividender enligt alternativ 1 eller 2 (förvärvsinkomst). Skattebelastningen på förvärvsinkomstdividender beror på aktieägarens övriga förvärvsinkomsters storlek.

Småföretagare kan givetvis i normala fall själv bestämma hur stora dividender som lyfts ur bolaget. Systemet inbjuder alltså den eftertänksamme småföretagaren att utnyttja aktiebolagsformen (antalet av aktiebolag har stigit i Finland), som möjliggör ackumulering av vinster i bolaget beskattade enligt skattesatsen 29 %. I bolaget kvarhållna vinstmedel ökar förstås aktieinnehavets matematiska värde och således även utrymmet för framtida utdelning såsom kapitalinkomst. Det är logiskt att årligen i dividend utta all sådan utdelning som beskattas som kapitalinkomst och därutöver dels ett belopp som täcker alla avdrag från förvärvsinkomsten, dels ytterligare ett

belopp (10.000 – 12.000 euro) som medför att totalskatteuttaget på förvärvsinkomsterna inte överstiger 29 %.

Tabell 1. Skattebelastningen på dividender (2003)

Aktieägare	1) Förvärvsinkomst: 55% marginalskattesats	2) Förvärvsinkomst: 35 % marginalskattesats	3) Kapitalinkomst: dividend skattefri hos ägaren
Dividend	100.000	100.000	100.000
Gottgörelse	40.845	40.845	40.845
Totalt	140.845	140.845	140.845
Skatt	77.465 (55 %)	49.296 (35 %)	40.845
Gottgörelse	-40.845	-40.845	-40.845
Betalas	36.619	8.451	0
Netto	63.380	91.549	100.000

Dividend som erhållits av ett börsbolag jämte därtill ansluten gottgörelse för bolagsskatt utgör i sin helhet mottagarens kapitalinkomst. Förtäckt dividend utgör emellertid alltid förvärvsinkomst för dividendtagaren. Då kapitalinkomstandelen beräknas har en bostad som en aktieägare använder särställning i ett aktiebolag (ISL 42.2 §). Om en person i ledande ställning i ett aktiebolag (=företagare som avses i FöPL och således underlyder företagarpensionssystemet) eller dennes familj som sin egen bostad har använt en bostad som hör till bolagets tillgångar, skall bostadens värde avdras från det gemensamma matematiska värdet på aktier som ifrågasvarande delägare innehar då kapitalinkomstandelen av dividenden som han erhållit beräknas.

Detsamma gäller räntebelagd skuld som en majoritetsdelägare (som avses i FöPL) i ett bolag som bedriver näringsverksamhet använt för anskaffning av sina aktier. Å andra sidan avdras räntan på en sådan skuld från det sammanlagda beloppet dividend och gottgörelse för bolagsskatt som delägaren erhållit redan innan dividendens kapitalinkomstandel avskiljs. Detta minskar den inkomst som skall uppdelas mellan inkomstlagen förvärv och kapital. Även en företagardelägares skuld till bolaget avdras från det totala matematiska värdet på dennes aktier. Avdraget görs om aktieägaren och hans familj äger minst 10 % av bolaget. Dividenden som erhålls från bolaget utgör kapitalinkomst till ett belopp, som fås genom att beräkna avkastning om 13,5 % på värdet av aktierna efter ovan nämnda avdrag (ISL 42.3-4 §).

3.4.3 Förmögenhetsbeskattning

Inhemska aktiebolag betalar inte förmögenhetsskatt. Bolagets delägare måste däremot betala förmögenhetsskatt på basis av de aktier som de äger i bolaget, om gränsen för den beskattningsbara förmögenheten 185 000 € överskrids.

Ägarföretagarnas förmögenhetsbeskattning har dock lindrats så, att endast 30 % av aktiernas beskattningsvärde anses utgöra deras skattepliktiga tillgångar. Lättnaden beviljas fysiska personer och dödsbon som är delägare i bolaget. En förutsättning för erhållandet av lättnaden är att delägaren tillsammans med sin make, förälder, sitt barn eller barnets bröstarvinge äger minst 10 % av bolagets aktier. Bolagets verksamhet skall dessutom utgöra näringsverksamhet. För de delägare som äger mindre än 10 % av bolagets aktier fastställs förmögenhetsskatten enligt aktiernas fulla beskattningsvärde.

3.4.4 Förbigående av små aktiebolag

I finska rättspraxis har aktiebolag med stöd av generalklausulen i BFL 28 § förbigåtts när det till aktiebolaget har kanaliseras personliga inkomster som rätteligen skatterättsligt tillkommer delägaren. Hos bolaget uppgivna inkomster beskattas hos bolagets aktieägare då. Betald ersättning i själva verket utgör aktieägarens lön eller arvode. Sådana aktiebolag till vilka majoritetsaktionärens inkomster kanaliseras av beskattningsskäl kallas stundom miniaktiebolag.

En eventuell omallokering av inkomst som deklarerats hos ett aktiebolag till delägaren bedöms på basis av bl.a. följande (något växlande) omständigheter: verksamheten bedrivs som bisyssla, lön betalas inte till den i bolaget aktiva personen, delägaren är den enda aktieägaren i bolaget eller så äger han aktierna tillsammans med sina familjemedlemmar, bolaget har inte utomstående anställda, verksamheten består av försäljning av tjänster om förutsätter kunnande och inte av varoförsäljning, kapitalet som placerats i bolaget är obetydligt, verksamheten är jämförelsevis ringa, det finns få uppdragsgivare och bolaget har inte något eget driftställe. Ofta är det fråga om en helhetsbedömning av fakta in casu. Enskilda småföretagare som bedriver sin näringsverksamhet i ett enmansaktiebolag löper kanske den största risken. Med tiden har dock förutsättningarna för en omallokering tolkat mer strikt av högsta förvaltningsdomstolen anefter som det s.k. tillitsskyddet blivit starkare i beskattningen.

3.5. Andelslag

Andelslag beskattas på samma sätt som aktiebolag. Skattesatsen är 29 %. Medlemmarna i ett andelslag kan lyfta lön för arbetet de utför för andelslaget. Andelslaget kan dela ut vinst till sina medlemmar antingen i form av överskottsåterbäring eller ränta på andelskapitalet.⁷

Andelslaget kan dra av erlagd överskottsåterbäring om utdelningsgrunden är inköp, försäljningar eller andra prestationer som kan jämföras med dem. För en medlem utgör utdelningen av överskottet i allmänhet en skattefri inbesparing i levnadskostnaderna. Om utdelningen av överskottet däremot hänförs till mottagarens näringsverksamhet, gårdsbruk eller annan förvärvsverksamhet, utgör den medlemmens skattepliktiga inkomst. Överskott som ett arbetsandelslag delat ut beskattas som medlemmens lön.

På den ränta på andelskapitalet som andelslaget betalar till sina medlemmar tillämpas systemet med gottgörelse för bolagsskatt. Röntan på andelskapitalet fördelas inte mellan kapital- och förvärvsinkomst utan den utgör mottagarens kapitalinkomst i sin helhet. En klart överstor andelsränta kan dock beträffande överpriset beskattas som andelsägarens förvärvsinkomst. Detta baserar sig då på skattekringgåenderegeln i BFL 28 §. Utdelningsbeskattning gynnar alltså således andelslag i en jämförelse med fåmansaktiebolag där dividendinkomsten mellan kapital- och förvärvsinkomst.

---

⁷ Andelslagens och deras ägares skattefrågor har tillsvidare inte blivit analyserade i den finska doktrinen även om andelslagens betydelse och antal har stigit kontinuerligt. Docent, JD Lauri Mannio bereder dock en omfattande studie av detta viktiga och intressanta problemområdet.

3.6. Arbetsgivarens socialskyddsavgifter

Nu gällande socialskyddsavgifterna tillämpas från och med 1.1.2003. Procentsatsen avgörs på basis av lörens utbetalningstidpunkt, medan den tid under vilken lönen förtjänats saknar betydelse. Privata arbetsgivares allmänna socialskyddsavgift är 2,964 % av beloppet av de utbetalda lönerna. Socialskyddsavgiftsprocenterna för privat affärsverksamhet är följande:

- 1) Klass I: 2,964 %: nytt företag eller avskrivningarna på de förslitning underkastade anläggningstillgångarna understiger 50 500 euro i företagets beskattning för år 2001 eller företagets avskrivningar under 2001 överstiger 50 500 euro, men utgör mindre än 10 % av lönerna
- 2) Klass II: 5,164 %: om företagets avskrivningar är över 50 500 euro och samtidigt minst 10 % och högst 30 % av lönerna
- 3) Klass III: 6,064 %: om företagets avskrivningar är över 50 500 euro och samtidigt mer än 30 % av lönerna

3.7 Omvandling av företagsform och andra företagsarrangemang

Då näringsverksamheten utvidgas eller annars förändras kan det bli aktuellt att ändra på den valda företagsformen så att den bättre tjänar näringsverksamheten. Skattestadganden om ändring av företagsformen ingår i ISL 24 §. Dessa regler tillämpas också på företag som beskattas enligt NSL.

Enligt huvudregeln kan företagsformen ändras utan omedelbara skattepåföljder. Detta förutsätter dock att företagets identitet bevaras vid ändringen. Företaget bör trots ändring av företagsformen kunna anses vara samma företag. Identiteten bevaras då företagets tillgångar och skulder överförs till den nya företagsformen utan att bokföringsvärdena ändras. En ändring till aktiebolagsformen avbryter dock alltid företagets redovisningsperiod. Detta innebär att det företag som föregår aktiebolaget skall uppgöra bokslut och avge skattedeklaration för den period, som slutar i och med aktiebolagets införande i handelsregistret. Om företagsformen inte ändras i enlighet med stadgandet i ISL 24 §, leder detta i allmänhet till negativa skattepåföljder. Sådana påföljder kan vara återtagande av avskrivningar och upplösning av reserveringar.

Aktiebolagsformen är den "sista" företagsformen. Man kan alltså inte omvandla fåmansaktiebolag (eller ett andelslag) till personbolag utan skattekonsekvenser. Enligt Arvela-betänkandets förslag skulle man i framtiden kunna ändra aktiebolag till personbolag så att allmän skattekontinuitet bibehålls. Företagaren skulle då emellertid vara tvungen att betala skatt för i bolaget tidigare inlämnade gamla vinster som uttas ur aktiebolaget.

I sedvanliga ombildningssituationer, där det gamla aktiebolaget och dessa ägare "fortsätter" sin tidigare verksamhet också efter arrangemanget, dvs. efter fusion, delning, verksamhetsöverlåtelse och aktiebyte gäller skattekontinuitet vilket betyder att överlåtelsevinstbeskattningen avseende företagsverksamheten blir uppskjuten till den tidpunkt då aktierna i det nya företaget avyttras (NSL 52 a – f §). Det finns dock vissa krav på arrangemanget som måste fyllas för att kontinuitet ska gälla. Det kanske viktigaste kravet är att erlagt penningvederlag endast får uppgå högst till 10 % av det sammanlagda nominella värdet av de aktier som lämnas som vederlag. Beträffande

verksamhetsöverlåtelse får penningvederlag alls inte erläggas. En partiell delning av aktiebolag är inte heller möjlig. Ett aktiebolag måste alltså delas på två eller flera helt nya aktiebolag. Arvela-arbetsgruppen har dock föreslagit att en partiell delning av ett aktiebolag skulle bli möjlig utan några direkta skattekonsekvenserna.

Likvidation av ett aktiebolag leder till dubbelbeskattning av värdestegringen (NSL 51 d §). I beskattningen anses bolaget ha sålt alla sina tillgångar till gängse priset och samtidigt anses aktieägare har avyttrat sina aktier till nettobehållningen av tillgångarna. Aktiebolagets tillgångar kan inte längre överföras till aktiva delägare skattefritt (skattekontinuitet råder ej).

3.8. Avyttring av småföretag

Överlåtelsevinster på avyttring av aktier i fåmansaktiebolag eller andelar i personbolag beskattas i normala fall (med undantag för vissa generationsskiftessituationer; se nedan) enligt de allmänna reglerna som gäller överlåtelsevinster (ISL 45 – 48 §). Huvudsakligen hör alla försäljningsvinster till skattepliktiga kapitalinkomster vilka beskattas med skattesatsen 29 %. Vinsten räknas ut så att man som alternativ till den egentliga anskaffningsutgiften jämte senare erlagda tillägg får använda en s.k. anskaffningsutgiftspresumtion. Denna utgör 20 % av försäljningspriset och 50 % för mer än 10 år ägda tillgångar. Arvela-arbetsgruppen har dock föreslagit att den allmänna presumtionen skulle slopas medan presumtionen om 50 % skulle bli nedsatt till 40 %.

Anskaffningsutgiftspresumtionen används inte i näringsbeskattningen. Kapitalvinster som erhålls av fåmansbolag och enskilda näringsidkare beskattas enligt NSL som regelrätt näringsinkomst enligt bolagsskattesatsen 29 % eller vid personbeskattningen vid andra bolagsformer. Vinsten uträknas som skillnaden mellan överlåtelsepriset och summan av oavskrivna anskaffningsutgiften och försäljningskostnaderna. Vanligen lönar det sig för enskilda näringsidkare att omvandla sin firma till personbolag eller aktiebolag före avyttringen av företaget. Efter omvandling av företagsformen kan ägaren utnyttja anskaffningsutgiftspresumtionen och beskattningen enligt bestämmelserna i ISL.

I ISL 48 § stadgas om vissa skattefria avyttringar. Företagare och jordbrukare kan uppnå skattefrihet om det är fråga om försäljning av fast egendom som hör till jord- eller skogsbruk som säljaren bedriver, avyttring av andel i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag eller försäljning av aktier eller andelar i bolag, vilka uppgår till en ägoandel om minst 10 % i bolaget, Detta förutsätter dock att mottagaren är närstående (barn eller bröstarvinge till barnet eller syskon eller halvsyskon, antingen ensam eller tillsammans med sin make) till säljaren och att egendomen i sammanlagt över 10 år varit i den skattskyldiges eller i dennes och i en sådan persons ägo av vilken han erhållit egendomen utan vederlag. Majoritetsaktieägare i fåmansaktiebolag kan således sälja sina aktier till följande generation skattefritt efter 10 års ägotid. Enskilda näringsidkare måste dock först ändra företagsformen före skattefrihetstadgandet kan tillämpas.

3.9 Sammandrag av inkomstskattebelastningen i olika småföretagsformer

Bilaga 1 sammanfattar den nuvarande totala skattebelastningen i de vanligaste företagsformerna för bolaget och företagaren. Bilagan visar att klara brister i neutralitet förekommer. Valet av företagsform beror dock givetvis också av andra faktorer än inkomstbeskattningen.

4. Särskilda skatteregler gällande småföretag och deras ägare

4.1 Senaste ändringar

Kapitalinkomstandelen för enskilda näringsidkare och alla andra företagare var till en början 15 % av näringsverksamhetens nettoförmögenhet (matematiska värdet av aktier i aktiebolaget). Vid utvärdering av det differentierade skattesystemet ansågs enskild näringsverksamhet och företagsverksamhet i personbolag i vissa fall stå i en mer ofördelaktig ställning än aktiebolagen, eftersom i aktiebolag kvarhållen vinst beskattas lindrigare. Detta missförhållande diskuterades bl.a. av den arbetsgrupp för revidering av beskattningen av småföretag som finansministeriet tillsatte våren 1996 (TM 1996:7). Arbetsgruppens förslag om att eliminera problemet med hjälp av en s.k. utvidgningsfond ansågs då inte genomförbart. I stället förbättrades enskilda firmors relativa ställning vid beskattningen genom att kapitalinkomstandelen höjdes till 18 % från och med skatteåret 1997. Dessutom höjdes kapitalinkomstandelens belopp så, att 30 % av beloppet av de löner som har betalats under de tolv månader som föregått utgången av räkenskapsperioden, hänförs till nettoförmögenheten.

Statsminister Lipponens regering genomförde i början av 2000-talet två mindre reformer som i någon förbättrade småföretagarens ställning. Den första och viktigare gällde bestämmelserna i ISL 38 § som ändrades genom lag 576/2001 från ingången av skatteåret 2001 så, att på ett yrkande som den skattskyldige framställer innan beskattningen för skatteåret har slutförts betraktas såsom kapitalinkomstandel av den företagsinkomst som skall fördelas ett belopp som i stället för 18 % motsvarar en 10 % årlig avkastning. Genom ändringen förbättrades möjligheterna för en del av småföretag (alltså enskilda näringsidkare och jordbrukare) att få en större del av inkomsterna beskattad enligt en lägre skattesats än 29 %. Detta gäller speciellt sådana företagare som har relativt låga inkomster i förhållande till nettoförmögenheten. Delägare i små personbolag (eller fåmansaktiebolag) har däremot inte samma valmöjlighet.

Att uppnå neutralitet i förhållande till aktiebolag var en av orsakerna till att enskilda näringsidkare genom lag 1168/2000 fick en möjlighet att göra ett extra avdrag då en bil som hör till de privata tillgångarna används i näringsverksamheten eller jordbruket. Det belopp som avdras i beskattningen motsvarar i och med det extra avdraget maximibeloppet av den skattefria kilometerersättningen. Grunden för avdraget är densamma enligt vilken aktiebolag från bolagets inkomster kan dra av ersättningar till delägare som är anställda av bolaget. På motsvarande sätt har det avdrag som beviljas näringsidkare på grund av den ökning av levnadskostnaderna som arbetsresor förorsakar höjts så, att det avdragbara beloppet motsvarar det belopp som ett aktiebolag per dag kan dra av som skattefria ersättningar till delägarna. Ändringarna har tillämpats från och med skatteåret 2001. Dessutom har man kontinuerligt tillämpat vissa särskilda skattelättnader i form av mer generösa avskrivningsmöjligheter) för vissa småföretag som etablerar sig i Finlands avlägsna utvecklingsområden.

Tabellen illustrerar klart att det nuvarande systemet inte behandlar neutralt olika alternativ till medeluttag i fåmansaktiebolag.

Tabell 2. Beskattning av olika vinstutdelningsalternativ i fåmansaktiebolag.

Marginalskattesatsalternativen antas vara 20/35/55 %. Kapitalvinstskatt har uträknats a) utan anskaffningspresumtion, b) med 40 % som presumtiv utgift och c) skattefrihet i generationsskifte. Arbetsgivareavgift antas vara 5 % av lön.

BRUTTOVINST 100 euro	Lön	Kapitalinkomst- andel av dividend	Förvärvs- inkomstandel av dividend	Ränta/ Hyres- inkomst	Kapitalvinst
Bolagsskatt / arbetsgivareavgift	5	29	29	-(avdrag hos bolag)	29
Inkomst hos småföretagare	95	71+29=100	100	100	71
Skatt hos småföretagare	19/33,3/52,3	0	20/35/55	29	20,5/16,5/10,3/0
Totalskattebelastningen	24/38,3/57,3	29	20/35/55	29	49,6/45,5/39,3/29
Nettoinkomst	76/61,7/42,7	71	80/65/45	71	50,4/54,5/60,7/71

5. Det finska bolagsskatte-gottgörelsesystemet och Maastricht-avtalet

EG-domstolen har inte ännu tagit ställning till avoiv fiscal -systemets diskriminerande egenskaper även om systemet i praktiken betyder bristande neutralitet i beskattningen mellan utländska och inhemska aktieägare. Utländska aktieägare (investorer) i finska aktiebolag erhåller inte någon gottgörelse för bolagsskatt och beskattas således vanligen dubbelt för sin utdelning. Man måste visserligen påpeka att bolagsskatte-gottgörelsesystemet vid Maastricht-avtalets tillkomst användes av nästan alla viktiga medlemsstater och att det i avtalet specifikt intogs artikel 73 d (numera artikel 58) som möjliggjorde avvikande skattebehandling av allmänt och begränsat skatteskyldiga.⁹

Högsta förvaltningsdomstolen har senaste år begärt EG-domstolen om ett förhandsbesked i denna fråga (HFD 2002:56). Beslutet dröjer troligen ett par år och det är troligt att det nuvarande gottgörelsesystemet hinner slopas före EG-domstolen tar ställning till frågan. Gottgörelsesystemets slopande utan ytterligare skattereformåtgärder skulle betyda en stor skärpning av dividendbeskattningen. Fåmansaktiebolagens aktiva delägare kan i sådan situation förmodas kraftigt ändra på företagets vinstutdelning.

6. Reformering av företagsbeskattning

För att bereda en planerad skattereform under åren 2003-2005 tillsatte statsminister Lipponens regering sommaren 2001 två arbetsgrupper. Den ena (ordförande Lasse Arvela) bestod närmast av skattejurister och professorer och dess uppgift var att se över företags- och kapitalinkomstbeskattningen samt att komma med konkreta

⁹ Om denna diskussionen se t. ex. Juusela, Janne, Tilintarkastus 3/2002, s. 37- 42; Kukkonen, Verotus 5/2002, s. 486 och Ryyänen, Olli, JFT 2002.

förslag. Den andra (ordförande Seppo Leppänen) arbetsgruppen var sammansatt av ekonomister och dess uppgift var att anlägga de mera principiella synpunkter på hela det finska skattesystemet. Båda arbetsgruppen publicerade sina betänkanden i november 2002 och dessa förslag har under de senaste månaderna givit upphov till mycket livlig debatt i Finland. Reformering av dividend- och företagsbeskattningen hör också till de viktigaste delarna av den nysittande regeringens arbetsprogram. Samtidigt försöker den nuvarande regeringen också främja små och medelstora företags verksamhetsförutsättningar och deras expansion genom ett separat entreprenörskapsprogram vars innehåll uppges bli konkretiserat under höstens gång.

Arvela-betänkandet innehöll genomgripande reformförslag gällande den nuvarande dividend- och företagsbeskattningen. Arbetsgruppen försökte skissera upp ett sådant skattesystem som enligt uppgift skulle utgöra en hållbar lösning för skattepolitiken på en medellång sikt. Alla medger att företagets ekonomiska konkurrenskraft först och främst baserar sig på kunnande. Av denna orsak är det viktigt att Finland skulle utgöra ett attraktivt land för en högt utbildad och yrkeskunnig arbetskraft att verka i. Skattenivån är dessvärre hög i en internationell jämförelse, i synnerhet för medel- och storinkomsttagare. Det finns också motiverad orsak att i fortsättningen lätta små inkomsttagares beskattning, inte minst av sysselsättningskäl. Problemet med ett differentierat inkomstskattesystem är den stora klyftan mellan skattesatsen för kapitalinkomster och marginalskattesatsen för förvärvsinkomsterna (nuförtiden inemot 30 procentenheter (58-29)). Systemet är problematiskt både från rättvis- och en neutralitetssynpunkt. Skillnaden mellan skattesatserna skapar också ett tryck på att omvandla förvärvsinkomst till kapitalinkomst speciellt inom fåmansaktiebolag med bara några delägare.

Arbetsgruppen föreslog i detta hänseende att man borde fortsätta att lätta på beskattningen av förvärvsinkomster i samtliga inkomst kategorier. Den skatteskala som tillämpas på förvärvsinkomster i statsbeskattningen borde under åren 2004 -2007 ändras så, att den högsta marginalskattegraden skulle sjunka till 50 procent. Arbetsgruppen föreslog också att samfundsskattesatsen sänks från 29 procent till 25 procent. Gruppen ansåg att en låg nominell skattesats utgör det effektivaste medlet för att bibehålla skattesystemets internationella konkurrenskraft. En sänkning av samfundsskattesatsen skulle också vara en förutsättning för att övergå till det av arbetsgruppen föreslagna klassiska systemet i dividendbeskattning, eftersom en hög skattesats skulle leda till en alltför sträng totalbeskattning av utdelad vinst. Samtidigt föreslog arbetsgruppen att skattesatsen för fysiska personers kapitalinkomster och den skattesats som tillämpas vid källskatt på ränteinkomst sänks till 25 procent. För att systemet skall fungera och vara enkelt är det viktigt att ha en enhetlig beskattning av olika kapitalinkomster.

Det kanske mest kontroversiella förslaget var slopande av systemet med gottgörelse för bolagsskatt. Arbetsgruppen ansåg att det finns många orsaker till att detta system inte längre passar in i de förhållanden som gäller i den globaliserade ekonomin. Många länder som tidigare tillämpade systemet med gottgörelse för bolagsskatt har redan avskaffat det och nästan alla EU-länder som ännu har systemet i kraft har vidtagit åtgärder för att avskaffa det. Gruppen ansåg att Finland borde övergå till det s.k. klassiska systemet som grundar sig på dubbelbeskattning av ett bolags utdelade vinst. Eftersom den totala skattebördan på aktiebolags utdelade vinst i avsevärd grad skulle närma sig skattenivån för förvärvsinkomst kunde man samtidigt avskaffa

uppdelningen av dividendinkomst i förvärvs- och kapitalinkomst. Dividendinkomst skulle alltså alltid beskattas enligt skattesatsen för kapitalinkomst.

Av alla möjliga alternativa modeller (klassisk system med full dubbelbeskattning, delvis dubbelskatt med antingen skattelindring på företagsnivå eller på ägarnivå, källskattsystem osv.) för dividendbeskattning ansågs det klassiska systemet av arbetsgruppen vara bäst lämpat för ett företags- och kapitalbeskattningssystem som uppfyller kriterierna på internationell konkurrenskraft och stöder den ekonomiska tillväxten men som också genererar tillräckliga skatteinkomster. Det klassiska systemet passar enligt arbetsgruppens mening också bäst i den situation som gäller på den europeiska inre marknaden. Av de olika alternativen skulle den klassiska modellen bäst rätta till det nuvarande systemets strukturella problem, dvs. den starkt avvikande beskattningen av dividendinkomster och löneinkomster, eftersom denna modell mest av alla skulle minska klyftan mellan skattesatsen för dividender och marginalsattesatsen för löneinkomster.

Inom det nuvarande finska systemet är dividendbeskattningen ganska låg i en internationell jämförelse. Inom det klassiska dividendbeskattningssystemet skulle en skatt på 25 procent på ett aktiebolags vinst och en skatt på 25 procent på dividenden höja den totala beskattningen av utdelad vinst till 43,75 procent, vilket enligt arbetsgruppen motsvarar en internationell medelnivå.

I ett företagsbeskattningssystem som grundar sig på en låg samfundsskattesats är det viktigt att säkerställa skattebasens bredd. Arvela-betänkandet innehöll också några konkreta reformförslag inom företagsskatteområdet. Arbetsgruppen föreslog att det nuvarande finska avskrivningssystemet för förslitbara lösa anläggningstillgångar reformeras så att de högsta tillåtna avskrivningarna bättre än för närvarande motsvarar avskrivningarna enligt tillgångarnas verkliga ekonomiska livslängd. Anställningstillgångar skulle uppdelas i grupper enligt sin ekonomiska livslängd och maximala procentuella avskrivningar skulle bestämmas för varje grupp. Avskrivningarna skulle vara obligatoriska i beskattningen. Det här förslaget har kritiserats hårt av småföretagare som anser att reformen skulle betyda ökning av effektiv skattesats och regelkomplexitet.

Arbetsgruppen analyserade också möjligheten att införa en allmän skattefrihetsmodell för aktiebolags aktieförvärv genom överlåtelse. Gruppen ansåg att sådan modell inte borde genomföras i Finland, trots att vissa andra länder tillämpar systemet (också Sverige) under den internationella skattekonkurrensens tryck. Skattefrihet för aktieöverlåtelse skulle innebära en spricka i skattesystemets skattebas, vilket skulle ha ofördelaktiga följder. I stället för en allmän skattefrihet föreslåg arbetsgruppen att koncernbeskattningen borde utvecklas så att en vinst på överlåtelse av aktier som utgör anläggningstillgångar på ansökan av det bolag som överlåter aktierna beskattas först när aktierna överlåts utanför koncernen. Förmånen skulle gälla överlåtelse till ett annat bolag inom samma koncern, om mottagarbolagets hemort är i Finland eller i en annan stat med vilken Finland har ett skatteavtal. Dessutom skulle tillämpningsområdet för koncernbidrag utvidgas så att det också omfattar bank- och försäkringskoncerner.

Det nuvarande finska skattesystemet möjliggör inte att ett fåmansaktiebolag kan ombildas till personbolag med skattekontinuitet. Arvela-betänkandet föreslog att ett

aktiebolag i framtiden kunde ändras till ett personbolag med iakttagande av kontinuitetsprincipen. Företagsinkomstens uppdelning i förvärvs- och i kapitalinkomst skulle bibehållas i beskattningen av personbolag och privata näringsidkare och en viss procentandel av nettotillgångarna skulle fortsättningsvis anses utgöra kapitalinkomst. På grund orsaker som sammanhänger med neutraliteten mellan olika företagsformer och på grund av den sjunkande allmänna räntenivån föreslog arbetsgruppen dock att den procentandel som tillämpas vid beräkningen av kapitalinkomst borde sänkas från 18 % till 15 %. Arbetsgruppens förslag skulle i praktiken betyda att småföretagare kunde välja mellan dubbelskatt (aktiebolagsform) och enkelskatt (personbolagsform).

Enligt det nya regeringsprogrammets ordlydelse torde man följa arbetsgruppens förslag gällande slopandet av gottgörelsesystemet. Vilket slags dividendskattssystem som kommer i stället för det gamla, är visserligen fortfarande en öppen fråga. Det är möjligt att små- och medelstora fåmansaktiebolag skall få ett eget och särskilt dividendskattesystem som säkerställer att totalskattebelastningen av dessa företag inte höjs. Men det är också möjligt att Finland skall ha ett fullkomligt dubbelbeskattningssystem av dividender med lägre bolags- och kapitalskattesatser (dvs. en skattereform enligt gruppens förslag). En livlig reformdebatt fortsätter. Man inväntar nu regeringens ställningsstagande till huvudriktlinjer i dividend- och företagsbeskattningen, vilket troligen publiceras i november 2003. Regeringens detaljerade propositioner utkommer kanske i april 2004.

7. Några slutsatser

Finland har i dag för få nya småföretagare. Även om företagareaktiviteten har stigit något under de senaste åren, ligger entreprenörskapsintresse fortfarande på en relativt låg nivå.¹⁰ Dessutom väntar många familjeföretagare på oundvikliga generationsskiften i företagsledningen med rädsla i hjärtat, eftersom många entreprenör inte förmår kunniga och villiga efterträdare i sin närmiljö. Också den allmänna ekonomiska situationen pekar på behovet att man åtminstone inte borde reducera incitament för småföretagande.

Det är emellertid också självklart att den ökade internationaliseringen, skattekonkurrensutvecklingen och betydelsen av fria kapitalmarknader betydligt har ändrat på förutsättningarna för finska små företag. Små och medelstora företag kan dock endast i en mycket begränsad omfattning dra nytta av den effektivare allokeringen av det internationella kapitalet. Den inhemska bolagsskattnivån och dividendskattesystemet är fortfarande viktiga faktorer då en småföretagare planerar sin finansierings- och utdelningspolitik.

Ett av EU-kommissionen prioriterat område har varit beskattningen av entreprenörer och små och medelstora företag. Kommissionen anser att lämpliga skattebestämmelser kan bidra till företagets utveckling, tillväxt och överlevnad.¹¹

---

¹⁰ Problematiken gäller också den moderna IT-sektorn, se Koski – Rouvinen – Ylä-Anttila 2002: ICT Clusters in Europe – The Great Central Banana and Small Nordic Potato, in Information Economics and Policy, 14 (2002), s. 145-165. Se också Kukkonen – Kari 2003, Pienyritysten verotus, s. 161-163 och Kohi, P. : Yrittäjyys ja kansantalouden kasvu, Valtiovarainministeriö, Kansantalousosaston keskustelualoite n:o 66, 2001.

¹¹ Se ”green paper” för entreprenörskap (grönbok, Entreprenörskap i Europa, konferens), http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/green_paper/index.htm. Nyligen har

Kommissionen har också gett konkreta rekommendationer som avser SME.s för att sådana företag skulle kunna överlåtas eller företagsformen omvandlas utan onödiga eller komplexa skatteregler.¹² Ett antal EU-länder har redan infört riktade åtgärder för att sänka skatten på småföretagare. För Finlands del kan åtminstone regeringens prop. 47/2001 (valmöjlighet mellan 10 % och 18 % kapitalinkomstsandel för enskilda näringsidkare och jordbrukare, se tidigare) tolkas som ett steg i denna riktningen. Å andra sidan har Finland inte sådana positiva särregler såsom t. ex. inkomstskattelättnader för nystartade småföretag eller separat, lägre bolagsskattesats för små aktiebolag vilka är ganska vanliga i andra EU-länder. Finska enskilda näringsidkare har inte heller någon möjlighet att välja mellan personbeskattning och aktiebolagsbeskattning. Man måste alltså ändra företagsformen till aktiebolag för att kvarhållen vinst kan lämnas in i företaget med 29 % totalskattesats intill dess medlen uttas.¹³

Den förestående skattereformen torde huvudsakligen baseras på de reformförslag som Arvelas arbetsgrupp har rekommenderat. Arbetsgruppens förslag innehåller emellertid inga sådana nya skattebestämmelser gällande små fåmansföretag och deras ägare, vilka skulle främja entreprenörskap och företagareinitiativ. Tvärtom föreslår arbetsgruppen en fullkomlig dubbelbeskattning av alla dividender. En övergång till dubbelbeskattning av dividender skulle inte förbättra fåmansaktiebolagens verksamhetsförutsättningar. Den skulle också skärpa beskattningen av passiva aktieägare samt sådana aktiva delägare vars dividender till största delen (eller helt) beskattas som kapitalinkomst. Incitamenten till aktiv företagande skulle försämrats betydligt. Därtill skulle fåmansaktiebolagens nuvarande goda kapitalstruktur försämrats i och med att egetkapitalfinansieringen blev dyrare än lånefinansiering.¹⁴

I regeringsprogrammet betonas ändå särskilt små och medelstora företags betydelse i samhället. Regeringen och politikerna måste nu besluta hur man på bästa sätt kunde befrämja småföretagsamhet och entreprenörskap inom den finska ekonomin. Majoriteten av finska företag är små och medelstora familje- och fåmansbolag som fungerar väl på inhemsk plan. Det faktum borde man inte glömma i den internationaliserade skattereformprocessen. Samtidigt borde man vara något rädd för det estniska skattesystemet, som innebär nollskatt för aktiebolagen på kvarhållen vinst och endast 26 % och snart kanske bara 20 % totalskatt på utdelade medel.

Till slutet har jag ännu skissat några spekulativa jämförelseuträkningar (se tabell 3) som illustrerar hur arbetsgruppens skattereformsförslag ser ut när man jämför eventuell dubbelbeskattning med de nuvarande skattereglerna och analyserar samtidigt också den allmänna neutralitetsproblematiken mellan alternativa vinstutdelningsmöjligheter i fåmansaktiebolag. En fullständig dubbelbeskattning ökar både neutralitetsproblem (andra kapitalinkomster än dividender beskattas enkelt) och

---

kommissionen också analyserat olika åtgärder som är riktade för att främja små och medelstora företag i working paper SEC (2003)58 som heter Creating an entrepreneurial Europe.

¹² Commission Recommendation of 07.12.94 on the transfer of SMEs, 94/1069/EC, OJ L385, 31.12.1994. Se också Commission Recommendation of 25.05.94 concerning the taxation of small and medium-sized enterprises, 94/390/EC.

¹³ Valmöjlighet rekommenderas i Commission Recommendation of 25.05.95 concerning the taxation of SMEs, 94/390/EC, Article 1.

¹⁴ Om kritiska synpunkter på Arvela-förslag se Ryyänen, Olli, JFT 3/2003, s. 381-404. Se också Företagarna i Finland rf:s utlåtande till finansministeriet 15.1.2003 (Finansministeriets begäran om utlåtande).

regelkomplexitet och leder också till ökning av onödig skatteplanering inom små företag. Möjlig dubbelbeskattning skapar förstås dividendskatteneutralitet mellan inhemska och utländska aktieinvestorer (och bolag) som nuförtiden fattas helt och hållet.

Tabell 3. Beskattning av olika vinstutdelningsalternativ i fåmansaktiebolag 2005?

Dividender beskattas dubbelt (enligt arbetsgruppens förslag) : 25 % (bolag)+ 25 % (ägare). Marginalskattesatsalternativen är 20/35/55 %. Ett reformalternativ (som inte finns i Arvela förslag) är en separat (lägre) skattesats på (definierat) små aktiebolag . Här används 15 % vs. 25 %. Det kan vara fördelaktigt att dela ut vinsten som förtäckt dividend (alltid förvärvsinkomst). Kapitalvinstskatt a) utan anskaffningsutgiftspresumtion, b) med 40 % som presumtiv utgift och c) skattefrihet i generationsskifte. Arbetsgivareavgift antas vara 5 %.

BRUTTOVINST 100 euro	Lön	Dividend	Förtäckt dividend (förvärvsinkomst)	Ränta/ hyres- inkomst	Kapitalvinst
Bolagsskatt / arbetsgivareavgift	5	25/15 (separat lägre skattesats för små bolag)	25/15	-	25
Inkomst hos småföretagare	95	75/85	75/85	100	75
Skatt hos småföretagare	19/33,3/52,3	18,75/21,25	15/26,25/41,25	25	18,75/11,25/0
Totalskattebelastninge n	24/38,3/57,3	43,75/36,25	40/51,25/66,25	25	43,75/36,25/25
Nettoinkomst	76/61,7/42,7	56,25/63,75	60/48,75/33,75	75	56,25/63,75/75
Skillnad (2005 vs. 2003, + = skattesänkning; - = skattehöjning)	(möjliga margi- nalskatte- sänkningar inte med)	-14,75/-7,25	-20/-16,25/-11,25	+4	+5,85/+3,05/+4
Personbolag skattesats enkel beskattning	-	kapitalinkomst- andel: 25 %	förvärvsinkomst- andel: 20/35/55	-	-

Bilaga 1. Beskattning av småföretagsformerna i Finland 2003

Företagsform	Enskild näringsidkare	Personbolag	Aktiebolag	Andelslag
Separat skattesubjekt	Nej	Nej	Ja	Ja
Total skattesats: företag + företagare	Kapitalinkomst-andel: 29 % Förvärvsinkomst-andel: 0- 60 %	Kapitalinkomst-andel: 29 % Förvärvsinkomst-andel: 0- 60 %	a) Kvarhållna vinstmedel: dubbelbeskattning 29 % + 29 % b) Dividender: enkelbeskattning kapitalinkomstandel 29 %; förvärvsinkomstandel 0 – 60 %	Enkelbeskattning fonderad inkomst 29 %; andelsränta helt skattefri hos medlem (gottgörelse)
Inkomst till småföretagare	Nettoinkomst av näringsverksamhet	Nettoinkomst av näringsverksamhet	Utdelad dividend + gottgörelse	Andelsränta + gottgörelse eller utdelning av överskottet
Kapitalinkomstandel	10/18 % av nettoförmögenheten i näringsverksamhet	18 % av nettoförmögenhet i näringsverksamhet	13,5 % v bolagets totala nettoförmögenhet	1) andelsränta: 100 % (undantaget BFL 28 §) 2) utdelning av överskottet: skattefri (konsumenter) eller normal företagsinkomst; löneinkomst i arbetsandelslag
Förvärvskällindelning	NSL	Ja	Ja	Ja
Resultatutjämningsreservering	Driftsreservering	Driftsreservering	Nej	Nej
Avdrag för lön och andra vederlag	Nej	Ja	Ja	Ja
Räntekorrigerering vid negativt eget kapital	Ja	Ja	Nej	Nej
Fördelar (under- eller överpris) till ägare	Avdragsrätt för kostnader kan förnekas	Avdragsrätt för kostnader kan förnekas	Förtäckt dividend	underpris möjligt
Räntefria eller billiga lån till småföretagare	-	Kan avdrag göras?	Förtäckt dividend	används inte normalt (skattekringgående)
Förluster	kan avdras från företagarens kapitalinkomst/skatt på förvärvsinkomst	Förlustutjämning hos bolaget	Förlustutjämning hos bolaget	Förlustutjämning hos bolaget
Försäljning	Substansförsäljning (NSL beskattning)	Andelsöverlåtelse	Aktieöverlåtelse	Andelsöverlåtelse (värdestegr kan inte överlätas)
Omvandling av företagsform	Skattekontinuitet	Skattekontinuitet	Nej (likvidation)	Nej (men möjligt till aktiebolag)
Upplösning av bolaget (likvidation)	-	1) Bolag: tillgångarna anses överlåtna till ursprunglig anskaffningsutgift eller lägre gängse värde (fastigheter till gängse värde) 2) Ägare: normal kapitalvinstbeskattning till gängse värde	1) Bolag: tillgångarna anses överlåtna till gängse värde 2) Ägare: aktierna anses avyttrade till gängse värde; anskaffningsutgift hos ägare gängse värde	1) Bolag: tillgångarna anses överlåtna till anskaffningsutgift 2) Ägare: andelarna anses avyttrade till gängse värde
Privatuttag/utdelning	Ursprunglig anskaffningsutgift eller lägre gängse värde	Ursprunglig anskaffningsutgift eller lägre gängse värde	Gängse värde	varierar; kan vara skattefri eller normal närings/jordbruksinkomst

